

Глобализация

ЮСЕФ АЛ ЙИРИ – ВОЕННИЯТ ИДЕОЛОГ И ЕНЦИКЛОПЕДИСТ

Проф. д-р ик. н. Владимир Чуков

Шейх Абу Мохамед Юсеф бин Салех ал Йири е един от най-впечатляващите муджахидини – идеолози на световното салафитско движение. Роден и възпитан в консервативния дух на саудитското традиционалистко общество, моделиран според критериите на алкайдисткия елит и по-специално на антуража на Усама бин Ладен, той оставя изключително големи дири в световната джихадистка мисъл. Неговите около тридесет трактата, студии, статии, отворени писма и поеми говорят за изключителна работоспособност, значителни интелектуални способности, енциклопедични познания и най-вече фанатична преданост към собствената си кауза. В единствения относително подробен биографичен очерк за ал Йири авторът Мохамед бин Ахмед ас Салим отбелязва: “Когато говоря с шейх Юсеф за политика, усещам в него професионален политик, когато говоря по богословски проблеми, усещам ерудиран богослов.”¹ Очевидни са симпатиите на Салим към саудитеца. Той говори със суперлативи за неговата личност, определяйки го като “гений”, но също така характеризирайки го като “изключително скромен и безкористен в своите дела”, въпреки че борави със средствата на нелегалното движение, а понякога те са в размер на милиони долари.² Биографът се опитва дори да придаде на Юсеф ал Йири свръхестествени физически и интелектуални качества. Той твърди, че твърде рядко го е виждал да спи. Дори ал Йири е бил в състояние да се лиши от сън в продължение на няколко дни, а книгата “Истината за новата кръстоносна война”, написана веднага след 11 септември 2001 г., чийто обем е около 200 страници, е написана за девет-десет дни.³

¹ Салим, А., *Муджахид шейх Юсеф ал Йири. Ас сира ад датия*, Муджахид – шейх Юсеф ал Йири, Автобиография, с. 6.

² Салим, А., *„Муджахид шейх...“* с. 4.

³ Написването на текст с такъв обем не е непосилно за автор, който е свикнал на интензивна умствена дейност. Още повече, че самият Салим признава, че е възможно част от книгата да е била предварително написана. За повече информация вж: Салим, А., *„Муджахид шейх...“* с. 5.

Предполага се, че шейх Юсеф е роден през 1967 г., тъй като Салим отбелязва, че саудитецът е заминал на джихад в Афганистан срещу съветската армия, когато е бил на 18 години. Твърде вероятно е този извод, до който достигат авторите на антитерористичния компендиум *Militant Ideology Atlas*, да е близо до истината.⁴ Много оскъдни обаче са сведенията за неговото семейство. Мохамед ас Салим споменава съвсем пестеливо, че баща му е бил търговец и той, както и майка му, са го подкрепяли в неговата борба срещу правителството на саудитската династия. Те дори са го съветвали да не се предава на властите, когато последните го обявяват за един от най-издирваните терористи в кралството.⁵ Очевидно е, че шейх ал Йири се жени, тъй като има три дъщери. През лятото на 2003 г. им посвещава поема, която включва в предсмъртното си писмо. Този факт разкрива изключителния фанатизъм на този муджахид, но едновременно с това и нежната му душа, когато става въпрос за чисто житейски, лични проблеми. Юсеф ал Йири носи в себе си съзнанието, че върши нещо епохално, изправяйки се срещу онези, които нарича “ционисто-кръстоносци”. Той води решаващата битка срещу врага, използвайки и най-малките възможности за това. Аргумент в тази насока е фактът, че върху самата титулна страница на програмната си книга “Истината за новата кръстоносна война”, той пише: “Моля да бъде отпечатана (книгата – бел. авт.), преведена на английски и депозирана в библиотеката на американския конгрес.”⁶

Саудитският салафит е преди всичко самоук и най-вече животът е този, който му дава широките познания. Мохамед ас Салим отбелязва, че “той учи в началното и прогимназиалното училище, но не е много сигурно дали завършва гимназия.”⁷ Неговият първи “университет” е лагерът Фарук в Афганистан, където саудитецът навлиза последователно в тайните на лекото и тежкото стрелково оръжие, а в последствие и на бронетехниката. Ал Йири показва впечатляващи резултати, което става причина да му е гласувано доверие да стане един от личните телохранители на лидера на Ал Кайда Усама бин Ладен. На военна тактика и стратегия шейх Юсеф се учи преди всичко от Абу Хафс ал Мъсри, който ръководи операциите на

⁴ *Militant Ideology Atlas*, Research Compendium, November 2006, Editor&Project Director William McCants, Combating Terrorism Center, West Point, NY 10996, <http://www.ctc.usma.edu/atlas/Atlas-ResearchCompendium.pdf>, 17.02.2007, p. 356.

⁵ Салим, А., *Муджахид шейх*... с. 6.

⁶ Ал Йири, Ю., *Хакикат ал харб ас салибия ал джадида*, Истината за новата кръстоносна война, р. 1.

⁷ Салим, А., *Муджахид шейх*... с. 1.

терористичната групировка в Сомалия и Южен Судан, респективно срещу САЩ и южносуданската армия на Джон Гаранг. Ал Йири развива широка дейност на рекрутиране и подготовка на муджахидини от саудитската провинция Дамам, които желаят да отидат да се бият в Босна и Косово. Той не само събира средства, но и им организира специална двуседмична програма за физическа и военна подготовка.

През 1995 г. джихадистът е арестуван от саудитските сили за сигурност за участието му в терористичната операция срещу саудитско-американската военна база в Риад. Не е ясно дали по това време той вече е оглавявал организацията на Ал Кайда в родината си, за чийто създател се води пак той. Практически подробна информация за лидерството му на терористичната организация не съществува. Престоя си в затвора салафитът използва за изучаване на каноните на шариата. Там той става *хафиз*, запомня наизуст Корана и двете най-достоверни версии на сунната (тези на Бухари и Муслим), влиза в спор със затворниците шиити, които презрително нарича *рафида*, игноренти, както го правят всички останали сунитски екстремисти.⁸

След излизането си от затвора Юсеф ал Йири посвещава твърде много време на войната в Чечня и Дагестан. Той поддържа тесни връзки с покойния полеви командир Хатаб, който е негов сънародник. Предлага му дванадесет начина за водене на партизанска война след разгрома на армията на т. нар. Чеченска република Ичкерия от руските войски. Някои от изследванията си за Чечения той публикува на сайта “Гласът на Кавказ”, поддържан от чеченските сепаратисти. Ал Йири успява да събере милиони долари помощи за тях.

Критика към бившите идеологически учители

Младият муджахид търпи идеологическо влияние от редица радикални ислямистки мислители. Принципно той се води за част от интелектуалния кръг на войнстващия ислямист Хамид бен Укала аш Шейбани. В същото време ал Йири изпитва изключителна гордост от близките си контакти с един от най-големите съвременни саудитски салафитски мислители – шейх Салман Ауде. Много от своите възгледи той формира именно под негово влияние. Впоследствие обаче се разочарова от него, обвинявайки го в мекушавост и непоследователност. Събирайки дарения за чеченските терористи, богат саудитски бизнесмен иска от Юсеф ал Йири препоръка за дейността на шейх Ауде. Последният

⁸ Ако се доверим на цитираните биографични данни, шейх Юсеф наистина притежава феноменална памет. Възможно е обаче подобно твърдение да е част от очевидната хиперболизация на интелектуалните способности на алкайдисткия лидер. За повече информация вж: Салим, А., *Муджахид шейх...* с. 3.

забавя отговора, което става причина за идеологическия разрыв между теоретика Салман Ауде и практика ал Йири. Последният директно обвинява своя доскорошен идол, че той вече не вярва в правотата на чеченската кауза и това в много голяма степен е интерпретирано като отказ от идеите на световното джихадистко движение, представени от Ал Кайда. В своята статия “Съвет на шейх Салман Ауде след промяната на програмата му” Юсеф ал Йири открито обвинява своя предишен кумир, че новата му линия на поведение се базира върху “коленичене и отстъпки”. Нещо повече, той дори профилира идеологически неговите нови позиции. Джихадистът “разкрива” възприемането на програмата на Мюсюлманските братя от Салман Ауде, която според него се базира върху макиавелисткия принцип: “Целта оправдава средствата.” Той поставя акцент върху хипотезата, че “подходът на Хасан ал Банна само развива (салафитската – бел. авт.) идеология, ласкае тираните, не отправя призови за прилагането на чистия шариат...”⁹

Ал Йири е още по-непримирим в критиките си срещу не по-малко авторитетния му съидейник шейх Съфр Хауали, който след излизането си от затвора също променя политическите си виждания и отправя остри нападки срещу муджахидините. В открито писмо джихадистът иска от него да се извини за манипулативното тълкуване на ключови догматично-политически термини като *такфир*, неверничеството, *мафасид*, корупция, *масалих*, интереси и *истишара ал умма*, допитване до уммата. Той отправя призови към шейх Хауали да се извини и да се завърне към предишните си “непримиренчески позиции спрямо саудитската династия”, американския президент Дж. Буш и неговата републиканска партия.¹⁰

Ролята на интернет

Юсеф ал Йири е един от пионерите в използването на интернет за целите на алкайдистката пропаганда. Той става основен автор на електронното издание “Лагерът на сабята”, теоретико-приложен орган на саудитския клон на Ал Кайда, наред с “Гласа на джихада”. Там той развива своите виждания за ефективните военни техники, джихадистката стратегия и тактики в борбата срещу саудитското правителство и “ционисто-кръстоносците”. Много често той се подписва под псевдонима

⁹ Йири, Ю., *Мунасаха аш шейх Салман Ауде баад тагиър манхажихи*, Съвет към шейх Салман Ауде след промяната на програмата му, марказ дирасат уа бухут ал исламия №3, с. 4.

¹⁰ Ал Йири, Ю., *Дифа'ан ан ал муджахидин рисала махтуха ли фадилат аш шейх Съфр ал Хаули*, Защиатавайки муджахидините, отворено писмо до Негово превъзходителство шейх Съфр ал Хауали, марказ ал бухут уа дирасат ал исламия № 4.

“ал батар”, сабята, режещото острие. Счита се, че до своята смърт през юни 2003 г. той поддържа собствен сайт Ал Нида, който е познат също и под името Център за ислямски проучвания и изследвания.¹¹ Тази своя дейност първият емир на Ал Кайда на Арабския полуостров развива заедно със съидейника си Иса бин У’ушин.¹²

Публичната реакция на убийството на младия муджахид дава най-точната преценка на неговото място в световната джихадистко-салафитска идейна съкровищница. Няколко десетки поеми се пишат в негова памет. В джихадисткия форум “Ислах”, контролиран от саудитския десидент Саад Факих, неизвестен лирик казва:

“Ти си легенда, за която говорят всички около мен!

Ти си небесна дъга, която обагри живота с най-красивите цветове.

Когато те убиха, заличиха цветовете, и животът е в два цвята – черно и бяло.”¹³

Юсеф ал Йири е истински универсалист. На практика той взема отношение по въпроси от най-разнообразни сфери на живота. Саудитският шейх изнася лекции по въпросите на външната политика, образованието, физическата подготовка на муджахидините, военната тактика, корабоплаването, догматичната интерпретация на джихада и самоубийствените атентати, прави преглед на държавата на талибаните и нейните грешки, войната в Ирак, опонира на “предателите” и т.н. Това е видимо дори от събраните негови встъпления в една отделна електронна страница.¹⁴ Те продължават да се разпространяват в джихадисткото виртуално пространство достатъчно дълго време след неговата смърт. Всички негови произведения ни навеждат на мисълта, че той е един от малкото алкайдистки бойци, които си дават сметка, че трябва ясно да се разграничат двете нива на съпротивителната дейност, а именно световното и регионалното. Всяко едно от тях носи в себе си собствена специфика, но едновременно те са тясно свързани и взаимно зависими.

¹¹ Militant Ideology Atlas, Research Compendium, November 2006, Editor&Project Director William McCants, Combating Terrorism Center, West Point, NY 10996, <http://www.ctc.usma.edu/atlas/Atlas-ResearchCompendium.pdf>, 17.02.2007, p. 356.

¹² Шахаде, М. *Ал маока 'а "ал джихадия" а'алем юхфал би ал музафин уа ал муширфин уа ал муракабат*, Ислямските сайтове – свят, с който се заемат чиновници, системни администратори и наблюдения, Ал Хая, Лондон, <http://www.daralhayat.com/special/features/02-2007/Item-20070226-ff3ba952-c0a8-10ed-0161-7037467c378d/story.html>, 27.02.2007.

¹³ *Касида аляти апкани и апка галибият кира ан шейх Юсеф ал Йири*, Поема, която ме разплака и разплака мнозинството читатели за шейх Юсеф ал Йири, Ислах, <http://www.islah.tv/index.php/?arabic/>, 02.07.2003.

¹⁴ Таждид, <http://www.tajdeed.org.uk/forums/showthread.php?threadid=36745> - 157k, 19.02.2007.

“Мъглявината” Ал Кайда е призвана да изпълнява тази дихотомична функция, ако иска да продължи да съществува и да се развива.¹⁵

Теоретик на универсалния и перманентен джихад

Както всеки значим радикален ислямист, този салафит поставя акцент върху теоретизирането на ключовото в шариата понятие “джихад”. Приблизително около една четвърт от неговите разработки са посветени на тези тема. Въпреки доброто владение на шариатската материя е видно, че ал Йири избягва навлизането в лабиринтите на догматиката, когато третира този проблем. Едва ли причината за това е чувството на несигурност в тази деликатна материя, а по-скоро желанието на преден план да бъде изведено прагматичното звучене на посланията. Авторът се стреми да придаде по-голяма яснота на мислите си и да разшири читателската си аудитория, най-вече сред по-младите и недотам просветени в сложните ислямски науки читатели. Дори анализирайки джихада, неговата реч звучи по-скоро публицистично, доколкото това е възможно в текст, написан, за да прилича на религиозен трактат. Разликата в подбраните изразни средства в сравнение с използваните от Абу Мохамед Макдаси е очевидна.

Джихадът е представен като средство за силен психологически натиск върху “враговете на исляма”. Шейх Юсеф поставя акцент върху ефекта, който произвежда произнасянето на тази дума върху хората, които не я разбират. Той я определя като “чудовище, което всява страх” и като “бич, който заплашва света и неговата цивилизация и сигурност, така както си ги представят кръстоносците”¹⁶. Военният тактик си дава ясно сметка, че психологическата подготовка както на самите муджахидини, така и предизвикването на ужас у враговете е изключително важно за самата битка. От неговите разсъждения е видно, че дори точната догматична формулировка на този шариатски термин не е от изключително значение. Много по-важно е да се говори за него и да се повтаря думата “джихад”, тъй като тя се асоциира от немюсюлманите с малкия, военния аспект на джихада. От множеството текстове на саудитския салафит, които третират тази проблематика, сякаш това е истинската зададена цел. Безспорно дълбочината на догматичната аргументация не е от най-силните страни на Юсеф ал Йири на фона на творчеството на множеството негови съвременни съидейници.

¹⁵ За повече информация относно регионално-световно джихадистко движение вж: Beyong Al-Qaeda, Rand Project Air Force, http://www.rand.org/pubs/monographs/2006/RAND_MG429.pdf, 29.03.2007.

¹⁶ Ал Йири, Юсеф, *Ат тарик иля ал ард ал ма'арака*, Пътят към земята на битката, с. 1.

Юсеф ал Йири е своеобразен троцкист, заявявайки в своята статия “Принципи за подготовката на джихада”, че “джихадът продължава до деня на страшния съд.”¹⁷ Това е първият принцип в подготовката за осъществяването на джихад. Множеството коранически цитати подсилват внушението, че единствено смъртта финализира това висше задължение на мюсюлманина. Интересното в случая е, че за разлика от мнозина негови съидейници той не отбелязва имената на главите и поредния номер на знамението на Светото писание. Това навява на мисълта, че той действително е попил дълбоко в себе си текстовете на Светата книга и няма нужда да поглежда в екземпляр от нея при написването на своите разсъждения. Същото важи и за цитатите от сунната, което обаче затруднява проверката на достоверността на използваните от него източници. Възможно е зад липсата на библиографски препратки да се крие желанието да се придаде по-голяма тържественост на материала и да се издигне авторитетът на автора в погледа на повечето читатели. В същото време обаче това положение прави саудитския салафит по-уязвим в оценката на по-скрупулोजните от тях.

Вторият принцип на джихада е, че той “не е свързан с конкретни личности”.¹⁸ Той отхвърля ролята на отделния човек, било то ръководител или редови боец. В подобно тълкуване прозира марксистката идея за ролята на масите, от които единствено зависи победата на конкретно обществено движение. Според ал Йири обратното се превръща в първопричина за провала на идейната платформа, програмата и вътрешното разколебаване на всеки, който иска да се присъедини към подготовката за джихад. Пзовавайки се на цитати от сунната, саудитецът дава примери от славната история и военните победи на династията на Праведните халифи. Последните не са били възприемани от техните последователи като “свръххора”, а само като най-достойните след Пророка.¹⁹ Без да подозираме шейх Юсеф в познаване, а още по-малко в симпатия към идеите на Маркс, се усеща инстинктивното доближаване на някои негови постановки с тези на класика на научния комунизъм. Например радикалният ислямист твърди, че “историята се повтаря”, опитвайки се да обясни защо талибаните и арабите афганци понасят военно поражение от неверниците, въпреки че се придържат стриктно към правилните принципи за подготовка на джихада. Той е убеден, че “*талиа ал а'амилин*, авангардът на дейците (още един относително марксистки звучащ термин – бел. авт.) ще надделее в битката със злато, така както е

¹⁷ Ал Йири, Ю., *Туабит ала дарб ал джихад*, Принципи за подготовката на джихада, силсила ал бухут уа дирасат ал шараия №5, с. 5.

¹⁸ Ал Йири, Ю., *Туабит ала дарб...* с. 10.

¹⁹ Ал Йири, Ю., *Туабит ала дарб...* с. 11.

било през средновековието”.²⁰ Стремейки се да принизи (ако не и да игнорира) ролята на субективния фактор, салафитът внушава хипотезата, че символите в джихадисткото движение играят единствено пагубна роля. Те изкуствено заемали мястото между “мюсюлманите и джихадисткия ритуал”. Колкото и да били влиятелни и харизматични лидерите, джихадът продължавал. Саудитецът дава пример с водачите на терористите Усама бин Ладен, молла Омар, Шамил Басаев или полевия командир Хатаб, чиято смърт нямало да означава край на тяхното дело. Развиването на подобни идеи единствено доказва инстинктивното доближаване на ал Йири до комунистическите принципи на организиране и ръководене на революцията.

Вижданията на Леон Троцки за перманентната революция възкръсват за пореден път в третия принцип на джихада във възгледите на ислямисткия мислител. Той гласи, че “джихадът не е свързан с конкретна територия”.²¹ Шейх Юсеф е на мнение, че “не съществуват граници и пречки, когато мюсюлманинът разпространява религията на Аллах и кара хората да се молят на своя Създател.”²² Той обаче бърза да се презастрахова, че тази теза не бива да се интерпретира, че вярващият трябва да предизвиква войни във всички краища на земното кълбо. Без да навлиза в детайли по тактически причини, войнстващият радикал прецизира, че това става, когато изкристализират конкретни предпоставки и условия.²³ Като добър прогностик обаче той си дава сметка, че джихадът трябва да придобие военни форми, единствено когато се създадат условия за победа. Още повече, че ал Йири не отъждествява значението на всички територии по отношение на реализацията на джихада. Той вярва в особеното място на Мека, тъй като тя е свещено място и именно там са се оформили характеристиките на победоносния джихад. В подобни твърдения проличава националното самосъзнание и реалните военни амбиции на Юсеф ал Йири, лидер на терористичната групировка Ал Кайда в Саудитска Арабия. Собствената си носталгия, получена в следствие на принудителното напусне на родината, той пречупва отново през призмата на шариатски текстове, тълкувайки принудителното преселване на пророка Мохамед в Медина.²⁴

Четвъртият принцип за подготовка на джихада е, че той не е свързан с конкретна битка.²⁵ Според шейх Юсеф обратното твърдение е израз на откровен опортюнизм и липса на истинска вяра. Интересно е

²⁰ Ал Йири, Ю., *Туабит ала дарб*...с. 13.

²¹ Ал Йири, Ю., *Туабит ала дарб*...с. 15.

²² Пак там.

²³ Пак там.

²⁴ Ал Йири, Ю., *Туабит ала дарб*...с. 16.

²⁵ Ал Йири, Ю., *Туабит ала дарб*...с. 17.

разсъждението, че както победата, така и поражението потвърждават правотата на тази формула. Авторът деликатно избягва примери от най-новата история на мюсюлманите, тактично насочвайки погледа си към средновековието и по-специално към многобройните битки между арабите и татаро-монголите. Ислямистът се опитва да внуши на читателя, че така, както войските на татарския водач Холако превземат Багдад и след това са били принудени да го напуснат, така и Западът, който през 2003 г. свали Садам Хюсеин, един ден ще бъде принуден да се оттегли.

Във вижданията на Юсеф ал Йири последният принцип за подготовка на джихада е, че той не е свързан с конкретна военна победа.²⁶ Той го тълкува като участие в битката по принцип, без значение от начина, по който тя ще завърши. Отново се насочва към войните на пророка Мохамед. Ал Йири отбелязва, че по време на историческата битка Ухуд мюсюлманите са разбити от езичниците, но от гледна точка на джихада те удържат успех.²⁷ Причината е, че те не се уплашват от числено превишаващия ги противник и с достойнство влизат във военното състъпкование. Важния елемент в конкретния случай е духът на саможертва, а не точно начинът, по който ще свърши дадената битка.

В края на своето произведение саудитският салафит търси значението на термина “победа”, за да аргументира по-убедително изложените от него принципни постановки. Той намира единадесет значения, разликата между които е толкова крехка, че сериозният анализатор трудно би я доловил. В най-общи линии тълкуването се свежда до “победа над себе си и дявола, който човек носи в себе си.” Идеята е, че мюсюлманинът трябва да победи онези *махбубат*, вътрешни влечения, които му пречат да влезе в джихада. Те имат различен произход и са общо осем на брой като авторът не ги прецизира.²⁸ В същия логически план ал Йири интерпретира значението на понятието “поражение”. В трите последователно намерени такива той го отъждествява с “отказ от идеологията”, а не с физическата смърт. Още по-категорично е поражението, когато мюсюлманинът се е присъединил към идеологията на неверниците. Радикалът намира множество начини това да се прояви, включително и тогава, когато това не е станало официално. Авторът отбелязва, че е достатъчна само “някаква форма на подражание на

²⁶ Ал Йири, Ю., *Туабит ала дарб...* с. 19.

²⁷ Става въпрос за третата битка, предвождана от пророка Мохамед от всичките общо четиринадесет. Тя е обявена от мюсюлманите за свещена война, наред с битките при Бадр, Кхъндък и други. В нея на 23 март 625 г. в подножието на планината Ухуд, разположено на 5 километра от град Медина, мюсюлманите дават отпор на съставена от корейшитите коалиция от езически племена, предвождана от Абу Сафиян. За повече информация вж.: History of Islam and Muslims, The Second Battle of Islam at Uhud, <http://www.ezsoftech.com/islamic/ohod.asp>, 27.07.2007.

²⁸ Ал Йири, Ю., *Туабит ала дарб...* сс. 20-24.

поведението и навиците на враговете”. Така, в чисто контрапунктуален план, използвайки лесно възприемания от читателя подход на дуализма “добро-лошо”, саудитският джихадист отново насочва своите размисли в областта на морала, етиката и поведенческите изяви на “поражението”.

Теоретизирането на разбирането за джихад продължава и в статията “Принципи и видове джихад”. Сякаш в нея авторската догматична интерпретация отстъпва още по-категорично на едно сравнително по-прагматично тълкуване на обекта на изследване. Обликът на военния тактик надделява над този на юриста богослов. По тази причина джихадът е възприет по-скоро като оперативно средство, чрез което вярващите трябва да се противопоставят на всички, които не изповядват тяхната религия. Най-общо казано, шестият стълб на исляма, както е известен в редица догматични трактовки джихадът, се превръща във философия и практика на конфесионалното насилие. Първият лидер на Ал Кайда в Саудитска Арабия го разделя принципно на офанзивен и дефанзивен. Особено показателен е първият вид, а именно *джихад ат талаб уа ал интида*, джихад на търсенето и началото. Той представлява налагането с всякакви средства на исляма в глобален мащаб или реализирането на световна ислямска революция. Шейх ал Йири е категоричен: “Той (джихадът – бел. авт.) означава търсенето на неверниците в тяхната територия, призоваването им да приемат исляма и ако откажат, да бъдат убити.”²⁹ И още: “Основната цел на джихада е налагането на власт над цялата земя.”³⁰ Акцентът е поставен върху необходимостта самите мюсюлмани да инициират военните действия, а не да чакат да бъдат нападнати. Става въпрос за изнасянето на битката върху немюсюлманска територия. Няма никакво колебание, че подобен начин на разсъждение означава призив към агресия към всички другомислещи и на практика е една човеконенавистническа доктрина. Подобен извод се налага с още по-голяма категоричност, когато авторът лансира тезата, че това определение е *фард*, задължение за всеки мюсюлманин. Много сполучливо израелският изследовател Ровен Паз определя Юсеф ал Йири като един от идеолозите на глобалния джихад.³¹ В този логически контекст ал Йири дори може да бъде сравнен с Томас Хобс, който възприема, че войната (а не мирът) между отделните индивиди представлява естественото състояние в обществото.

Добрият тактик все пак остава място за разсъждения дали джихадът трябва да бъде осъществяван всеки месец, година и въобще каква трябва

²⁹ Ал Йири, Ю., *Хукм ал джихад уа ануаихи*, Принципи и видове на джихада, марказ дирасат уа бухут ал исламия, с. 2.

³⁰ Ал Йири, Ю., *Хукм ал джихад уа...* с. 7.

³¹ Paz, R., *Global Jihad and the Sense of Crisis: Al Qa'idah's Other Front*, Vol. 1 (2003), Number 4 (March 2003), <http://www.e-prism.org/images/PRISM%20no%204.doc>.

да е периодичността му. Позовавайки се на различни шариатски източници, ал Йири добавя и допълнителни обективни и субективни условия за участие. Сред първата група са наличие на обща мобилизация, поход за освобождаване на пленници, а сред втората – принадлежност към мъжкия пол, физическа и финансова възможност и други.³²

Участие на жените в джихада

Гореспоменатите изисквания към муджахидините не противоречат на идеите, които салафито-уахабитът залага в друго свое изследване – “Ролята на жените в джихада на враговете”. Оставайки верен на традициите на затвореното саудитско общество, Юсеф ал Йири изключва жената от пряко участие в бойните действия. В същото време, инстинктивно перифразирайки общоизвестната мисъл “Зад всеки велик мъж стои по една жена”, той твърди: “Зад всеки велик муджахид стои една жена”.³³ Интересното в случая е, че саудитецът дава многобройни примери за жени, които са изпълвали задължението си за джихад през средновековието чрез неговата военна форма. Те са воювали рамо до рамо с мъжете. Салафитът им се възхищава.³⁴ В същото време днес той отрича това тяхно право, положение, което остава неаргументирано. Не е ясно защо преди тринадесет века на мюсюлманките е било позволено да носят оръжие, а във визията на съвременния саудитски алкайдист то се отрича? Ал Йири синтезира в какво се ограничава ролята на жената в джихада: “да възпитава децата в дух на джихад, да пази мъжа и неговите пари, когато последният излезе на джихад, да проявява търпение и вдъхва кураж на децата и съпруга си по пътя на джихада.”³⁵ Именно в тази деликатна материя проличава изключителният консерватизъм на обществата в страните от Персийския залив. Дори в терористичната си дейност Ал Кайда, еманация на идеите на най-войнстващия салафито-джихадизъм, проявява дискриминация по отношение на слабия пол, така както я

³² Ал Йири, Ю., *Хукм ал джихад уа...* с. 8.

³³ Ал Йири, Ю., *Даур ан ниса фи джихад ал а'да*, Ролята на жените в джихада на враговете, марказ дирасат уа бухут ал исламия, с. 4.

³⁴ Един от персонажите, за които говори Юсеф ал Йири, е ал Кханса бинт Омру. През 2004 г. Ал Кайда в Арабския полуостров създаде списанието “Ал Кханса”, насочено към женската читателска аудитория. Ал Кханса е поетеса, която през 629 г. приема исляма от пророка Мохамед. Той е бил много впечатлен от нея. През 636 г. тя изпраща четиримата си сина в историческата битка при Кадесия. Тогава арабо-мюсюлманите нанасят решаващ удар срещу сасанидските иранци езичници. Когато научава за тяхната смърт, тя казва: “Слава на Аллах, който ме награди с тяхното мъченичество. Моля се на Аллах да ме изпрати заедно с тях в рая.” За повече информация вж: Al Khansa Manifesting the Spirit of Islam, <http://www.alshindagah.com/january99/womenininislam.htm>, 4.03.2007.

³⁵ Ал Йири, Ю., *Даур ан ниса...* с.5.

проявяват управляващите ухабити в кралство Саудитска Арабия. Ал Йири мълчи дори по въпроса защо пророкът Мохамед е допускал в своите битки жени, а той – неговият верен последовател – игнорира това тяхно право. Логично погледнато отстояването на подобни идеологически позиции са доктринарна девиация на “чистия” ислям, възприемайки за такъв делата на Пророка. Всъщност елиминирането на жените от организационните структури и респективно от бойните акции е белег за идеологическа принадлежност на дадена организация към принципите на салафито-ухабизма или както се изразяват ал Йири и неговите съидейници – към *ас салаф ас салих*, праведните предшественици. По този начин може да се долови едно от различията с терористичните формации, които интерпретират салафизма по алтернативен начин. Последните прокламират връщането на уммата към източниците на първоисляма чрез политически подходи, създадени от секуларната мисъл. Става въпрос за групировки, чиито политически платформи гравитират около идейната платформа на Мюсюлманските братя.³⁶ Контингентът на “Мюсюлманските сестри” няма аналог сред структурите на алкайдистките субекти.

Форми за прилагане на джихада

Радикалният мислител дава своята версия по начините, по които може да бъде осъществен джихадът. Той прави една относително опростена класификация, базирайки се върху цитати от Корана и сунната. В нея проличава отново силно прагматизираният му поглед върху такава достатъчно сложна от догматична гледна точка материя, какъвто е инструментариумът на джихада. Той очертава четири подхода, мотивирайки се чрез опита, тоест делата на пророка Мохамед. В конкретния случай теоретикът ги нарича *усул*, “основи”, въпреки че това не е най-точната дума.

Първата “основа” е “джихадът чрез себе си или чрез ръката си”.³⁷ Става въпрос за материалния, телесния или най-общо казано персоналният джихад. Позовавайки се на мислите на средновековния юрист богослов Ибн Хаджар, салафитът твърди, че това е най-достойният начин за реализирането на джихада. Причината за подобно твърдение е, че той е първият, оригиналният начин на подобно начинание, тъй като води до “джихада със сабя”. Последният се превръща в предпоставка за появата на

³⁶ Такива са радикалните палестински движения Хамас и Ислямски джихад, които масово рекрутират жени за своите самоубийствени атентати. В Чечня също има такава практика, което е белег на известно разминаване с оригиналния саудитски ухабизъм.

³⁷ Ал Йири, Юсеф, *И’даат ала дарб ал джихад*, Осветявания на подготовката на джихада, марказ ал бухут уа дирасат ал ислямия, с. 3.

останалите видове “основи” за осъществяването на джихада. В своята аргументация джихадистът дори използва словосъчетанието *итифак ас салаф*, договор на предшествениците, имайки предвид преди всичко първообраза на джихада. Внушението е, че ако не съществуваше този първичен начин на прилагане на джихада, просто нямаше да има други видове такива.

Втората “основа” е “джихадът с пари”. Войнстващият ислямист внушава хипотезата, че адресатът в този случай е чувствително помногоброен в сравнение с предходния, тъй като “не е задължително количеството на парите да е голямо”.³⁸ Въпросът е те да бъдат дадени с убеждение за изпълнен дълг. Спорно остава неговото твърдение, че сред тази потенциална група муджахидини попадат мъже, жени, деца, както и млади и стари хора. На практика неговият критерий селектира цялата умма сред потенциалните участници в джихада. Ал Йири не се задълбочава обаче доколко ефективен може да бъде подобен начин и как той се вписва в неговите представи за военния джихад. По-скоро става въпрос за предоставяне на доказателство с относително нееднозначен характер за принадлежност към общността на вярващите, отколкото за имплементация на догматичен императив. Осъзнавайки тази реалност, ал Йири “предоставя” възможност за алтернативно участие в паричния джихад. Тя се състои в “набиране на доброволни дарения”, “умело управление на взети назаем пари, от чиято печалба биха могли да се възползват муджахидините” и т. н. Радикалът разсъждава за различни възможни финансови операции, често с твърде съмнителен характер от шариатска гледна точка. В това се състои поредното доказателство за колизията между догматика и прагматизъм във вижданията на ал Йири.

Третата “основа” е “джихадът със слово”. Той също е определен за фундаментален, тъй като саудитецът твърди, че “преди мечът и парите винаги трябва да има поощряване към джихад със слово”.³⁹ Речта е тази, която дава обяснения, допринася за оформяне на решителността на отделния човек и в крайна сметка подтиква към реализирането на джихада, независимо какъв вид е. Въображението на салафита дори дава разнообразни форми: писане, публикуване или разпространение на материали, поощряващи тази дейност. Шейх ал Йири поставя ясен акцент върху разпространителската дейност, навлизайки в нейните подробности (ръчно, чрез факс, обикновена или електронна поща). Причина за това е, че тя е най-лесно достъпна до широката публика и респективно от нея се очаква най-голям ефект.

Последната “основа” е “джихадът със сърце”. Ислямисткият автор признава, че в сравнение с останалите “основи”, тази е относително по-

³⁸ Ал Йири, Юсеф, *И’даат ала...* с. 4.

³⁹ Ал Йири, Юсеф, *И’даат ала...* с. 5.

неясна от практическа гледна точка. Тя не се вписва в изложената до този момент логика. Тълкуването ѝ показва, че, ако предходните три “основи” имат практически измерения, то тази е преди всичко поставена в духовно-психологическата аргументация на джихадистката дейност. Шейх Юсеф е на мнение, че този тип джихад има много прояви, като най-очевидната е оформянето на омраза в сърцето на мюсюлманина към неверниците по принцип и към техния религиозен култ в частност.⁴⁰ На практика саудитският радикал не внася никакво догматично нововъведение, тъй като е известно, че ислямът разглежда сърцето като анатомичния орган, чрез който става изповядване на неговите религиозни императиви. Може би чрез включването на тази четвърта “основа” Юсеф ал Йири по-скоро напомня за своята богословска начетеност.

Конфронтационният модел „ние-салафитите” – „те-неверниците”

Шейх Юсеф е един от най-яръстните критици на неислямистките духовни течения в арабския и в ислямския свят. В своята студия “Хасан Фархан Малики и явлението на критика на основите на шариата” той проявява особена нетърпимост към проявите на модернизма в арабските общества. Саудитският салафит не може да приеме, че продуктите на човешкия разум могат да подменят свещените текстове и шариатът да бъде игнориран за сметка на рационалните идеи. На практика джихадистът съзира заговор на враговете на исляма, които желаят да елиминират неговите устои в обществото. Те задкулисно се “опитвали да насадят” враждебните принципи на секуларизацията, рационалността и в крайна сметка на неприкритата вестернизация.⁴¹

Създателят на Ал Кайда в Саудитска Арабия претендира, че става въпрос за атака на неислямски фактори срещу единството и чистотата на исляма. В същото време ал Йири признава, че модернизмът е свързан с движението за обновление и реформи в трите монотеистични религии. Той е убеден, че в своята същност става въпрос за откровено антирелигиозно течение, тъй като през 1907 г. дори папа Пий X го определя за неверничество и еретизъм. Шейх Юсеф “демаскира” идеолозите на модернизма, които в арабо-мюсюлманския свят се опитват да го “захаросат” и да го представят с други наименования, а не с неговото истинското име. Саудитецът поставя акцент върху трите най-популярни

⁴⁰ Ал Йири, Юсеф, *И'даат ала...* с. 6

⁴¹ Ал Йири, Ю., *Хасан Фархан ал Малики уа захират накд усул аш шараия*, Хасан Фархан Малики и явлението на критика на основите на шариата, марказ ал бухут уа дирасат ал ислямия, с. 5.

според него наименования, а именно “просветено религиозно течение”, “компромисно течение” и “ислямски рационализъм”.⁴²

Саудитският джихадистки теоретик съзира в модернизма постоянната атака на Запада срещу исляма. Той цитира множество западни политически дейци, включително и водача на Втория кръстоносен поход – френския крал Людовик X, които били на мнение, че ислямът не може да бъде победен в директен двубой. Така параноичното съзнание на ал Йири достига до извода, че модернизмът е “саботаж отвътре” чрез агентите на Запада, които са поставени в ислямските редове.⁴³ В думите на първия британски губернатор на Египет – Кромер, който заявява, че идва, за да премахне Корана, Кааба и ал Азхар, салафитът разкрива “откритата връзка между заговорническия Запад и неговото скрито оръжие – модернизма”.⁴⁴ Всички арабски лидери и правителства, които се опитват да приложат някакви реформи в обществото и държавата, също са определени с нарицателното “модернисти”. Последните са сравнени с моатазилитите, ислямско течение през средновековието, опитващо се, базирайки се върху разума и възприемането на естественото право, да разчупи догматичната черупка, в която е обвита ислямския дух. Не отминават и критиките към някои авторитетни академични центрове, възприети като “генератор на модернистки ерозионни вълни към исляма”. Такива са водещият френски университет Сорбоната и американските университети в Бейрут и Кайро. Саудитецът дори отбелязва конкретни научни прояви, които според него приемат открит антиислямски, модернистичен оттенък. За такава той определя финансираната през 1968 г. в Кайро от фондация “Форд” конференция под заглавие “Предизвикателствата пред арабската жена в края на XX век”. Правят впечатление директните атаки към френската интелектуална мисъл и в частност към френските леви мислители Роже Гароди, Ив Лакост и Максим Роденсон. Въпреки че някои от тях приемат исляма и се отказват от социалистическите си убеждения, ал Йири продължава да бъде подозрителен към тях. Той ги обвинява, че тези нови мюсюлмани са прикрит източник на модернизъм и антиислямизъм. Според него „те се опитват да обвият в ислямска дреха вредната социалистическа националистическа мисъл”.⁴⁵

⁴² Ал Йири, Ю., *Хасан Фархан...* с. 6.

⁴³ Ал Йири, Ю., *Хасан Фархан...* с. 8.

⁴⁴ Пак там.

⁴⁵ В духа на радикалния ислямист Хани Субай, който посвещава много време в изследването на “вредата” на ориенталистката мисъл, ал Йири също споменава имената на няколко водещи ориенталисти, подхранвали с идеен арабския модернизъм. Такива са Имре Голдхизер, Едуард Гиб, Игнатий Крачковски и др. За повече информация вж.: Ал Йири, Ю., *Хасан Фархан...* с. 14.

Фанатично мислещият саудитец е на мнение, че в началото на XXI век модернистско-секулярното течение в арабския свят е разгромено. Неговите представители са напълно дискредитирани в погледа на местното общество, тъй като дори не крият изследователските поръчки, които получават от външни спонсори.

Юсеф ал Йири злорадства и по отношение на арабския национализъм, който причислява към светските идейни течения в арабския свят. Същото отношение той проявява и към другото значимо светско течение в Близкия Изток – комунизма. След краха на социалистическата система в Източна Европа ал Йири вижда исляма като идеология, която окончателно заема мястото на марксизма сред традиционно изповядващите го политически партии и обществени групи. Джихадистът отбелязва с удовлетворение, че дори египетските комунисти, които са атеисти по убеждение, когато представят своите кандидати за Народно събрание, вече издигат лозунга: “Да приложим шариата”.⁴⁶ В същото време ислямистът е принуден да признае, че интелектуалният елит на арабското общество е изпълнен с хора, възприели идеите на реформаторството и обновлението. Много повърхностно ал Йири си обяснява този факт с предателското поведение на хора, готови да предадат убежденията си в името на добро заплащане и обществени привилегии. Интересното в случая е, че той отрича изявените реформатори в арабския свят да осъществяват своите дела по вътрешно убеждение, а едва ли не го правят единствено по чисто меркантилни причини. В това се състои и неговата непрозорливост и респективно голяма грешка в анализа. Очевидно слабото познаване на модернизма като идейно течение и в частност това в арабския свят е причина изложените факти да звучат в чисто пропаганден контекст, а не в логическа взаимовръзка.

Саудитският шейх персонифицира своята омраза към арабите модернисти. Сред тях той изброява видните арабски и мюсюлмански мислители Джамаладин Афгани, Мохамед Абду, Махмуд Абу Рая, Мохамед Рашид Рида, Мохамед Амара, Фахми Хуеиди, Ахмед Амин, Хусейн Ахмед Амин, Хасан Тураби, Юсеф Кардауи (с известна уговорка), Таха Хусейн и множество други. Той изследва техните произведения, като напълно отрича терминологичните им нововъведения. Така например той се противопоставя на термина *таждид*, обновление, и счита, че много по-сполучлив е терминът *иджтихад*, изработването на правно решение от авторитетен юрист (който има правната квалификация *муджтахид*, активен) на базата на независима интерпретация на шариатските източници. В същото отношение той противопоставя двата термина *такафа*, култура, и *фикх*, правознание, както и *мутакаф*, интелектуалец, и

⁴⁶ Ал Йири, Ю., Хасан Фархан... с. 11.

а'алим или *мута'алим*, учен.⁴⁷ Той заявява, че не става въпрос само за езиково обновление, а за нахлуване на чужди на арабския и ислямския дух идейни носители.

Чрез критиката на двадесет и осем “принципа”, които ал Йири измисля и чрез които се опитва да характеризира идейния облик на ислямския модернизъм, радикалът приписва на това духовно течение всички смъртни грехове. Част от тези “принципи” са формиране на тоталитарно мислене, незачитане на мненията на останалите мислители, неправилен правопис, разпространение на лъжи, създаване на терминологичен тероризъм, създаване на несъществуващи проблеми, некоректно цитиране или тотално игнориране на сунната и мненията на авторитетните юристи богослови, манипулативно тълкуване на отделни източници, стремеж към сближаване на позициите на отделните религии и деноминации и други.⁴⁸ На практика саудитецът проектира някои специфични белези на радикалното ислямско мислене и респективно на собствения си изразен стил върху онези, чиито идеологически позиции отхвърля. Това очевидно става много лесно, тъй като той владее до съвършенство тези похвати. В най-общи линии, консерватизмът на салафита се изразява в смесването на две различни области на човешкото познание, първото – фундаменталното, а второто, производно на първото, но носещо в себе си иманентната характеристика на развитие на човешката мисъл. Ал Йири игнорира възможността човекът да мисли, да се развива, да дава нови формули за разрешаване на стари казуси. Проблемът не е във „вестернизацията” на различните измерения на ислямската мисъл, а се намира по-скоро в отрицанието на човешките възможности да осъществява мисловна дейност. Отхвърлянето на вярата в човешките възможности или онова, което се нарича идеен оптимизъм, е общоидеологическа черта на консервативното политическо и духовно течение. Очевидно е, че подобна характеристика е присъща не само на европейските консерватори, но и на ислямските, чийто виден представител в случая е именно салафито-уахабитът Юсеф ал Йири.

Талибанската държава

Създателят на саудитския клон на Ал Кайда се проявява и като добър и прозорлив външнополитически наблюдател. Той прави впечатляващи анализи в областта на международните отношения, съсредоточавайки се най-вече върху горещите регионални проблемни ситуации, в които се пресичат интересите на радикалните ислямски групировки и международните фактори. В това отношение изследванията

⁴⁷ Ал Йири, Ю., *Хасан Фархан...* сс. 30 - 40.

⁴⁸ Ал Йири, Ю., *Хасан Фархан...* сс. 50 – 52.

му за Афганистан и особено за Ирак привличат внимание. Много от въпросите, отнасящи се за спецификата на най-новата история на Афганистан, които саудитският ислямист третира, намират своята тематична проекция и след падането на режима на талибаните.

В монографичния си труд “Равносметка на талибанското движение” шейх ал Йири успява да изложи най-значителните моменти от политическия живот на Афганистан в края на XX и началото на XXI век. Интересното в случая е, че въпреки идеологическата си обремененост и подчертано изразените симпатии към режима на талибаните, Юсеф ал Йири все пак успява да достигне до някои от неговите генетични недостатъци и така на практика да предскаже невъзможността да се задържи на власт за дълъг период от време. Саудитският муджахид с гордост отбелязва, че в Афганистан от 1996 до 2001 г. е създадена първата ислямска държава, в която напълно е приложен шариатът. Ако използваме езика на древните гърци, то следва да отбележим, че става въпрос за изграждане на ислямистката “идеална държава”, търсена от поколения муджахидини. Държавният механизъм функционира изцяло върху шариатски основи: държавно устройство, икономика, вътрешен ред и сигурност, морал, образование, здравеопазване и т. н. Ал Йири подкрепя мнението на Абу Мусааб ас Сури, че Афганистан по време на талибаните е политически модел, който е бил заложен, за да се превърне в пример за останалите страни от региона – Турция, Иран, Пакистан, бившите съветски централноазиатски републики, Бангладеш и други. На практика след превръщането на страната в огромен тренировъчен лагер за терористи от целия ислямски свят саудитецът разпознава изграждането на общество на социалната хармония, в което няма етническа или племенна дискриминация.⁴⁹

Прави впечатление, че радикалният мислител не говори само със суперлативи за ислямските фанатици в Афганистан. Смесвайки силно идеологизирания си подход и желанието да бъде обективен, той се опитва да открие причините за възхода, но също така и за сгромолясването на талибаните. Ал Йири признава, че падането на Кабул в ръцете на “студентите по религиозни науки” е съчетание между два фактора от различно естество:

а) вътрешен, състоящ се в умората на афганистанците от хаоса и липсата на вътрешна сигурност в страната вследствие на постоянните вражди между афганистанските милиции по време на управлението на президента Бурханедин Рабани (1992 – 1996 г.);

б) външен, състоящ се в подкрепата на Пакистан, виждащ в талибаните инструмент, чрез който да наложи своето влияние в страната

⁴⁹ Ал Йири, *Ал мизан ли харакат ат талибан*, *Равносметка на движението на талибаните*, марказ ал бухут уа дирасат ал ислямия, с. 118.

за сметка на това на другите регионални сили, а именно Русия, Индия, Китай и Иран.

Впечатляващото в случая е признанието, че не само “ентузиазмът и вярата в исляма” стават причина за създаването на “ислямското емирство” в Афганистан. Този сравнително обективен поглед намира продължение и в отчитането на някои “негативни страни” в управлението на талибаните, въпреки че изтъкнатите позитиви са много повече. Някои от посочените положителни аспекти са твърде спорни. За такива са изтъкнати икономическият подем, издаването на заповед за забрана за сеене на опиумен мак (без да се говори за контрола), поддържане на обществен ред и дисциплина (най-вече в затварянето на магазините след вечерната молитва или непозволяването на жените да ходят на обществени места без придружител) чрез министерството на морала, разкриването на нови религиозни училища, интензивно изучаване на арабски език и други подобни.⁵⁰ Шейх Юсеф много умело отразява неодобрителното си мнение по отношение на битовия екстремизъм на талибаните. Той подробно описва забраната да се слуша музика, да се прожектират филми, да се правят снимки, да се гледа телевизия, забраната за жените да ходят на училище, мъжете да носят бради, къси мустаци, коси и чалми и други репресивни мерки, като цитира свои “братя”, които “остро критикуват талибаните”, но чиито имена не назовава.⁵¹ Очевидно става въпрос за разминаването на стандартите на консервативното, но твърде модернизирано благодарение на високия жизнен стандарт саудитско общество и средновековните порядки на бившите управляващи в Кабул.

Интересна е обаче откритата дезопробация към някои компоненти в политическото управление на талибаните, които се дължат преди всичко на идеологическото разминаване между саудитския салафит и последователите на молла Омар. Шейх ал Йири открито заявява, че властта на талибаните ерозира, тъй като те не са салафити. Идеята е, че те допускат регионализма и едностранчивостта само на една сунитска правно-догматична школа фатално да подмени универсализма на салафизма. Навлизането на истинския ислям в афганистанското общество, т. е. на салафитството, е било твърде ограничено, тъй като това течение присъствало единствено в областите Кунр и Нуристан. Фанатичното придържане на талибаните към ханафитството е причината за тяхната идеологическа слабост. Нещо повече, те дори не били изцяло ханафити, а проповядвали своеобразен правно-догматичен хибрид. В идеологическите тълкувания на ал Йири се чувства паралелно и известно етническо

⁵⁰ Ал Йири, *Ал мизан ли...* сс. 105 – 112.

⁵¹ Авторът с прикрита ирония описва случай, при който служител на *амр би ал мааруф уа нахи ан ал мункар*, религиозната полиция, счупва монитор на компютър, тъй като го мисли за телевизионен апарат. Пак там.

недоверие, тъй като той споменава за съществуването на антиарабско течение сред местните улеми. Главният мюфтия по времето на талибаните е сред малцината афганистански юристи богослови, които призовават за изгонването на Усама бин Ладен от страната, пишейки цяла книга по този въпрос. Талибаните официално признават равнопоставеността на четирите сунитски правно-догматични школи, но на практика прилагат само ханафитската. Според салафита причината за това е непознаването на останалите три течения. Саудитският радикал ясно подчертава, че талибаните допускат откровени доислямски култови елементи като разпространението на мистицизма в обществото (макар и нелегално), не възпрепятстват строежа и посещаването на гробове и мавзолеи, както и оставянето на амулети на тези места. Той маркира откровения сарказъм у авторитетния салафитски богослов имам Шаукани, който нарича талибаните *ал харака ал кубурия*, гробищното движение, и пише специална поема в това отношение. Саудитският джихадист не одобрява и някои откровено антишариатски действия на талибаните като събирането на оръжието от муджахидините. Той го определя като неспазване на принципа за справедливо разпределение на *ал ганима*, плячката, тъй като част от оръжието е пленено от “неверниците”. Радикалът определя като антишариатско действие и желанието на режима на талибаните за международно признание чрез кандидатстването на тяхното правителство за член на ООН.⁵² Юсеф ал Йири описва “просветителските” усилия на арабите, в частност на палестинския алкайдитски мислител Абдула Азам, с цел да “отворят очите” на ингорентите афганистанци. Сякаш тук проличава в най-голяма степен известно етническо високомерие и чувство за идейно превъзходство.

Салафито-уахабитът се задълбочава в разсъжденията си относно шариатската легитимност на талибаните. Той не споделя крайните оценки на Абу Катада ал Фалъстини, че деобандитската⁵³ идеология на талибаните, която е индийската версия на идеите на Абу Мансур ал Матруди от X век, представлява неверничество.⁵⁴ Пзовава се на Ибн Таймия, критикуващ матрудитите, но отбелязва, че “първите (главните, водещите – бел. авт.) неверници са хариджитите, шиитите и моатазилитите.” Мнението на Мохамед бин Абдел Уахаб е тълкувано по същия смекчаващ начин като обяснение на прегрешенията на талибаните.

⁵² Пак там.

⁵³ За повече информация за религиозното училище в Диобанд, Северна Индия вж.: Ширин, Х.Ф., *Мин хум талибан?*, Кой са талибаните?, <http://www.islamonline.net/Arabic/politics/2001/09/article25.shtml>, 18.03.2007.

⁵⁴ Повече информация за Абу Мансур ал Матруди вж.: Табари, А., *Тарих умам уа ал мулук*, История на народите и владетелите, дар суидан, Бейрут, Т. 12, с. 520-525; Аyyub, A.K.M., Maturidism, <http://www.muslimphilosophy.com/hmp/16.htm>, 18.03.2007.

Духовният създател на кралство Саудитска Арабия казва: “Гробовете трябва да се разрушават, но не знам техният строеж да води до *аш ширк ал акбар*, най-тежкото езичество (най-тежката форма на неверничеството – бел. авт.).⁵⁵ Саудитецът въвежда интересна степен на идейна недостатъчност на талибаните. Той определя теоретичната подготовка и практиката на улемите от северноиндийския град Деобанд, чиито последователи са талибаните, като *бида'а хариджи*, външен еретизъм, а не *куфр*, неверничество. Обратното, твърди той, е “клевета срещу сунитите”.⁵⁶

Полевият командир

Юсеф ал Йири е най-добрият военен тактик сред водещите салафито-уахабитски мислители. Неговите встъпления в алкайдисткия периодичен печат са изключително на военно-приложна тематика. Изследването му “Съвети и препоръки на муджахидините в Месопотамия” представлява своеобразен военно-тактически наръчник за водене на война в условия на чужда интервенция. Макар то да е пригодно към иракските оперативни условия, неговите теоретични щрихи показват висока военна култура и значителен натрупан опит, които могат да се използват в редица страни от Близкия Изток.

Ал Йири откроява три начина на водене на военните действия в Ирак. Първия той определя като “отбрана по организиран начин”, изразяваща се чрез рекрутирането от ръководството на съпротивата на цели подразделения на бившата иракска армия. Авторът признава, че този тип военни действия остават слабо ефективни и пожелателни с оглед състоянието на Садамовата армия и военното поражение, нанесено ѝ от коалиционните сили.⁵⁷ Според салафита вторият начин, “отбрана по полуорганизиран начин”, има значително по-висок коефициент на полезно действие. Това се дължи на по-високата вероятност за кадрово попълване на потенциалните бойни единици. Става въпрос за местни доброволци, които имат опит в полевите действия. Техните задачи имат преди всичко тактически характер в поддържането на реда в аграрните райони, осигуряването на охрана на стратегически обекти като летища, важни пътни артерии, както и демонстрирането на готовност да се превърнат в сигурен тил на редовните военни части. Основното кадрово попълнение е това на иракските племена, всяко едно от които контролира определена

⁵⁵ Ал Йири, *Ал мизан ли...* с. 142.

⁵⁶ Ал Йири, *Ал мизан ли...* с. 123.

⁵⁷ Ал Йири, Ю., *Насаих уа тауджихат ал аскария лил муджахидин фи билад ар рафидейн*, Съвети и препоръки на муджахидините в Месопотамия, марказ ал иилиами ал ислиями ал аалиями, с. 2.

област. Главно този тип бойци на иракската съпротива са въоръжени с персонално леко стрелково оръжие, леки гранатомети и средства за свързка с малък обсег.

Третият начин е партизанската война. Ал Йири го определя като най-ефективен в постсадамов Ирак. Това се дължи на факта, че той е в състояние да рекрутира най-много противници на чуждите войски в страната, да се води с най-елементарни и евтино струващи оръжия, да се прилага от най-слабо подготвени във военно отношение муджахидини. Оръжията са предимно леко стрелкови, противотанкови, ръчни гранати и различни видове взрив. Ценното в този случай е, че тактиката е офанзивна, тъй като партизанинът няма определен район, който е длъжен да охранява. Задължително партизаните не трябва да остават двадесет и четири часа на едно и също място. Те трябва да лагеруват там, където е най-труднодостъпно за врага, а именно – планини, гори или блатата. Оптималният брой на личния състав на бойната група, воюваща в иракски условия, ал Йири определя на дванадесет. Той признава, че става въпрос за хора, които имат предишен боен опит, т. е. които са действали в рамките на възможно най-малобройната част от бившата редовна армия. Няколко такива базови групи формират рота, а няколко роти – бригада в зависимост от големината на територията, върху която действат бойците. Ако обаче бойната част е съставена от муджахидини, т.е. борбата е срещу американците и се провежда в условия на партизанска война, то тогава броят на личния състав нараства на тридесет. Трябва да има стриктно вътрешно разделение на функциите между отделните членове. Идеалната партизанска група е съставена от командир, негов заместник, двама картечари, четирима ракетчици, двама специалисти по топография и разузнаване, двама специалисти по гранатомети, двама специалисти по бърза медицинска помощ, двама специалисти по взривно дело, шестима стрелци (с леко стрелково оръжие), двама снайперисти, един свързочник и пет тиловака.⁵⁸

Джихадисткият военен теоретик внушава идеята, че спецификата на иракската топография създава условия за воденето на партизанската война в четири основни вида среди, а именно планина, гора, град и пустиня.⁵⁹ Авторът е на мнение, че най-тежка е битката в пустинни и полупустинни условия, тъй като няма естествена преграда пред огъня на противника. По тази причина иракските муждахидини са дали най-много жертви именно при сблъсък в западните, пустинни части на страната. Една предпочитана среда е планината, тъй като тя е най-доброто убежище и дава възможност ислямистите да подберат конкретния театър на военни действия. В същото време той признава, че иракските планини нямат

⁵⁸ Ал Йири, Ю., *Насаих уа тауджихат*....с. 22.

⁵⁹ Ал Йири, Ю., *Насаих уа тауджихат*....с. 4.

гъсти гори и това обстоятелство създава условия пред американската авиация да нанася ефективни удари. Градската среда, особено по-гъсто населената, е възможно най-добрата за водене на партизански действия в Ирак. Там се създават условия за максимално приближаване към противниковите цели и респективно нанесените удари срещу тях имат най-голяма поразителна сила.

Военният тактик периодизира съпротивителната война, която трябва да се води срещу чуждите войски. Първата фаза той определя като “война на изтощението”, в която включва двадесет и две конкретни военно-оперативни действия. Втората фаза е наречена “етап на постигане на баланс”, в който партизанската война трябва да достигне до равнището на “война по полуорганизиран начин”. Последната фаза е определена като “решаващия етап”, по време на който муджахидините се превръщат реално в бойци от редовните иракски въоръжени сили, имащи боеспособността да прогонят противника от националната територия. Саудитецът счита, че тази схема е работеща. Тя е била изпробвана във Виетнам, където за десет години САЩ са дали 62 000 убити, преди официално да се признаят за победени, и респективно в Афганистан по време на съветската окупация, където трите гореспоменати периода продължават също общо около десет години и завършват с успех.

Шейх Юсеф изразява надеждата, че вероятността за успех на муджахидините в Ирак е много по-голяма, отколкото в Палестина, преценявайки опита и боеспособността на двата противника. Всъщност той е очаквал съществена интернационализация на конфликта в страната от Персийския залив, особено когато САЩ започнат да изнасят иракския нефт.⁶⁰ Очевидна е обаче неговата грешка в преценката на регионалната и международната обстановка след американската военна интервенция. Радикалът отбелязва факта, че нито една значима арабска държава не се е намесила в подкрепа на иракчаните срещу многонационалните сили. Той не дава смислено обяснение. Възможно е зад разбирането за арабска намеса салафитът да има предвид „муджахидизирането” на арабската страна по подобие на Афганистан по време на съветската окупация, а не толкова изпращането на правителствени войски от страните членки на Лигата на арабските държави, както повелява буквалното тълкуване на Договора за взаимна отбрана и икономическо сътрудничество.⁶¹

⁶⁰ Ал Йири, Ю., *Насаих уа тауджихат...*с. 13.

⁶¹ Съгласно чл. 2 на Договора за взаимна отбрана и икономическо сътрудничество, подписан от страните членки на ЛАД, всяко военно нападение срещу една от тях се счита за нападение срещу всички останали. За повече информация вж.: Joint Defense and Economic Cooperation Treaty between the States of the Arab League, <http://faculty.winthrop.edu/haynese/mlas/DefEcoTr.html>, 25.03.2007.

Според ал Йири партизанската война срещу американските войски представлявала задължителния “период на изтощение”. Той бил най-лесният за осъществяване, тъй като не изисква рекрутирането на голям брой муджахидини. Тактико-оперативните действия са изключително разнообразни по характер като основните са поставяне на мини, устройване на засади (всички разновидности), снайперистки нападения, самоубийствени атентати, нанасяне на материални щети, откъсване на отделни вражески части от тила с цел прекъсване на доставянето на провизии, нанасяне на удари на вражеските военновъздушни бази, отравяне на използваната храна и вода, отвличания, убийства и други.⁶² Подобни действия имат ясна стратегическа цел, а именно – формиране на ядро от боеспособни мъже, които да се превърнат с течение на времето в по-големи бойни единици. Става въпрос за роти или бригади. Ал Йири изтъква практическия опит на китайската комунистическа революция, която всъщност ражда своята червена армия.

Военният идеолог отбелязва, че в иракски условия всеки муджахид трябва да носи със себе си цялото си снаряжение. Основната грешка, допускана от командирите на ислямистките групи, е имитирането на начина на командване на редовната армия, което е в йерархичен вид. “Презастъпването” на отделните части е гаранция за военен неуспех на муджахидините. Всяка клетка трябва да е напълно самостоятелна. Юсеф ал Йири е на мнение, че това не означава да няма “специализация” вътре в самата клетка. Той различава четири оперативни нива, а именно: ръководно, разузнавателно, подготвително и изпълнително. Те трябва да взаимодействат перфектно, ако желаят да постигнат военните си цели.

Интересни са представите на ал Йири за пълно бойно снаряжение. Очевидно е, че то е направено много внимателно с ясната мисъл, че играе съществена роля в бойните операции. Снаряжението се състои от малък по размерите си Коран, който вдъхвал вяра на боеца, леко стрелково оръжие (автомат Калашников), патронник, четири пълнителя за леко стрелково оръжие, мунции, съдържащи четири пълнителя, всеки по сто и двадесет патрона, очила за нощно виждане, личен пистолет в случай, че се наложи да бъде изоставен автоматът, две военни униформи, които са в унисон с терена, върху който се провеждат бойните действия, чифт военни и чифт спортни обувки, каска, противостояща на куршуми и шрапнели, нож за ръкопашен бой и за нанасяне на смъртоносни удари, някакъв вид белезници с цел лесно осъществяване на отвличане, четири ръчни гранати, здраво въже за спускане от високо, плувни съоръжения, свързочни съоръжения, осъвременена военна (при невъзможност гражданска) карта на конкретното място и околностите, линийка за

⁶² Ал Йири, Ю., *Насаих уа тауджихат...* с. 20.

чертане на разстояние върху картата, пергел със същата цел, компас, GPS устройство, всякакви безжични устройства за свързка, фенер, хранващ се със слънчева енергия, съд с вода (не по-малък от един литър), хранителни провизии в зависимост от естеството на мисията, леснопреносимо легло, водоустойчиви дрехи, малка лопата, малък трион, средно голям нож с наточващо устройство, водоустойчива кутия кибрит или запалка, къса и средна на дължина връв, отвертки за различни видове болтове, резачка на телени мрежи и железа, лична аптечка с памук, марли, муселин, ножици, прочистващи лекарства, лекарства за различни болести, клечки за зъби, малък бинокъл, здрава раница за носене на цялото съоръжение и други. Освен личното оръжие ал Йири отбелязва и съоръжения, които трябва да бъдат за обща употреба. Такива са: видеокамера за записване, медицински пособия в случай на по-тежки контузии като чупене на крайници, обгаряния и други, средно стрелкови оръжия като гранатомети, миномети и други, взривни материали в достатъчно количество, източници на енергия, по възможност слънчеви, и други.⁶³

Военният командир описва с изключително много детайли способностите, които боецът трябва да придобие преди да се впусне в джихада. Една от тях е отличната спортна подготовка. Така саудитецът е един от малкото джихадисти стратегии, които създават нов вид джихад, а именно “спортния джихад”. Той определя изключително високи норми, които муджахидът трябва да покрие в това отношение. Такива са например ходене без прекъсване в продължение на десет часа, ходене в продължение на четири часа с раница на гърба, тежаща двадесет килограма, бързо ходене на разстояние от десет километра за по-малко от седемдесет минути, пробег на сто метра за 12 – 15 секунди, направата на седемдесет коремни упражнения без почивка и т. н.⁶⁴ В отделно свое произведение “Значението на спорта” ал Йири описва осемседмичен режим на тренировка, вследствие на който всеки нормално развит мъж може да покрие високите изисквания. Особено голям акцент се поставя върху значението на т. нар. “шведски упражнения”, които развиват всички групи мускули на човешкото тяло.⁶⁵

Двуполусната система на международните отношения

Юсеф ал Йири се проявява в редица свои регионални анализи като човек с прозорлив геополитически поглед. Подобни изводи могат да се направят особено за Ирак и военните действия в тази арабски държава. В

⁶³ Ал Йири, Ю., *Насаих уа тауджихат...* с. 29.

⁶⁴ Ал Йири, Ю., *Насаих уа тауджихат...* с. 36.

⁶⁵ Ал Йири, Ю., *Ахамията ар рияда*, Значението на спорта, сс. 1-3.

произведението си “Истината и целите на американското присъствие на Арабския полуостров” саудитецът прави подробен разрез на американската външна политика по време на управлението на различните президенти. Той ясно различава епохите “Никсън” и “Картър”, като очертава принципите на действие на Белия дом в региона на Персийския залив. Джихадистът твърди, че след падането на режима на иранския шах и осъзнаването на факта, че садамов Ирак не може да заеме неговото място в отстояване на американските интереси в региона, е станала ясна съдбата на диктатора в Багдад. Желанието на саудитското правителство американските войски да напуснат територията на кралството и преместването им в Катар е катализирано решимостта на Вашингтон да сваля баасистия режим в Ирак. В анализа проличава силният антиамериканизъм не толкова в идентифициране на американските интереси в региона, колкото в маркирането на възможностите за противодействие. Утопизмът в начина на разсъждение се проявява в твърденията, че се формират “военни ядра, които могат да се превърнат в сериозна спирачка на американската военна хегемония в региона”.⁶⁶ За такива саудитецът счита съюза, формиран от Русия и седем бивши съветски републики, както и този, който искат да създадат четири страни членки на Европейския съюз (Германия, Франция, Белгия и Люксембург). Желаното е представено като реално, различавайки тези две регионални инициативи като основа за бъдещ втори световен полюс по подобие на СССР и неговата социалистическа система. Той обаче не отговаря на въпроса как опониращият на САЩ полюс ще достигне такава мощ, че да изгради отново двуполусна система в международните отношения. Създателят на Ал Кайда в Саудитска Арабия не казва нищо за хетерогенността на антиамериканските сили, виждайки сред тях дори и ислямистите. Ал Йири залага твърде много на антиамериканизма сред всички тях и го абсолютизира.

Юсеф ал Йири е автор на няколко произведения, анализиращи самите военни действия и прогнозиращи бъдещето на Ирак. В “Кръстоносната война срещу Ирак” той дава своите версии за преимуществата и допуснатите грешки от страна на армиите на САЩ и Ирак в няколкоседмичната война между тях през пролетта на 2003 г. Той отбелязва, че първоначалното тотално превъзходство на американската армия не означава сигурно спечелване на войната. Най-фатална е била

⁶⁶ Ал Йири, Ю., *Ал тауджод ал америки фи ал джазира ал арабия хакикатихи уа ахдафихи*, Истината и целите на американското присъствие в Арабския полуостров, марказ дирасат уа бухут ал исламия, сс. 19-21.

грешната оценка за поведението на народа и най-вече на армията спрямо Садам Хюсеин и неговия режим.⁶⁷

В “Бъдещето на Ирак и Арабския полуостров след падането на Багдад” салафитът чертае една апокалиптична картина, в която отново става смесване между реализъм и утопизъм. Прави впечатление хипотезата, че “най-опасни са домогванията на Запада в областта на религията, тъй като той е избрал Ирак, за да влезе в региона”. Интересни са и твърденията за някаква координация между католическата, протестантската и източноправославната църква за християнизирването на иракския ислямски народ.⁶⁸ Ал Йири прави паралел между времето след падането на режима на Садам (въпреки че авторът живее едва няколко седмици след това събитие) и епохата на трийсетте години на миналия век, когато Ирак е окупиран от Великобритания. Според него тогава християнството е направило опит да навлезе в иракското семейство, морал и обществени порядки. Зад тези действия стоял американският свещеник Зуимер, който отправил апел не толкова към християнизирването на ислямския свят, колкото за промяната на неговия морал. Саудитецът бие тревога и за дейността на множеството държавно подпомагани хуманитарни организации, които според него са изиграли важна роля за разпространението на “корупцията и разврата в афганистанското общество”. По същата логика те трябвало да бъдат разобличавани и в Ирак.⁶⁹

Ислямисткият стратег прави интересен анализ и на събитията в московския театър “Дубровка” в периода 22 – 27 октомври 2002 г. Позицията, отстоявана от него, силно противоречи на претенциите за изграждането на световен антиамерикански съюз с участието на Русия. На практика президентът Путин с нищо не се различавал от неговия колега Буш в “кръстоносните си походи”. Юсеф ал Йири напълно оправдава кръвения терористичен акт, извършен от чеченските сепаратисти. Той го характеризира като подвиг на борци за свобода срещу потисници. В разсъжденията на автора не остава и сянка съжаление за пролятата кръв на невинни хора, хвърляйки вината изцяло върху руските сили на реда. Той дори обрисова сблъсъка като битка за “чеченската кауза”.⁷⁰ В чисто

⁶⁷ Ал Йири, Ю., *Ал харб ас салибия ала ал ирак мил ал халка ал уля иля ал халка ал талита ашара*, Кръстоносната война срещу Ирак. От първия до тринадесетия епизод, марказ дирасат уа бухут ал исламия, сс. 13- 15.

⁶⁸ Ал Йири, Ю., *Мустакбел ал ирак уа ал джазира ал арабия ба'ад сукут багдад*, Бъдещето на Ирак и Арабския полуостров след падането на Багдад, марказ дирасат уа бухут ал исламия, с. 9.

⁶⁹ Ал Йири, Ю., *Мустакбел ал ирак...* с. 8.

⁷⁰ Ал Йири, Ю., *Амалият “масрах моско” мада рабаха ал муджахидун минха уа мада хасару?*, Операцията “московски театър”: какво спечелиха муджахидините от нея и какво загубиха?, марказ дирасат уа бухут ал исламия, с. 2.

оперативен план саудитецът изтъква няколко причини за осъществяването на кървавия акт. Става въпрос за: а) изнасяне на войната срещу Русия на нейна територия; б) повишаване на напрежението в руското общество; в) увеличаване на материалните разходи на руската държава; г) стимулиране на различията между цивилните власти и военното ръководство; д) всяване на ужас сред руските граждани, които от своя страна се очаква да упражнят натиск върху правителството за спиране на войната в Чечня; е) повишаване на бойния дух на чеченските бойци; ж) привличане на вниманието на световното обществено мнение към чеченската кауза.⁷¹

Дълбоко неприемливо в неговите разсъждения е, че муджахидът не оставя и капка съмнение относно перфектността на извършената акция. Той представя терористичната акция като брилянтно изпълнена, аргументирайки се с добре структурирани дванадесет конкретни резултата, постигнати от убийците на мирните жители. В много голяма степен Ал Йири повтаря или доразвива горесцитираните причини. Нито за миг той не се замисля за смисъла на човешкия живот и не изразява съжаление за вандалския акт. Той се обръща към коранически текстове, в които вижда аргументи за нападение срещу цивилни граждани. В такъв контекст саудитецът напълно оправдава самоубийствените атентати като един от подходите на джихада. В тази светлина неговата теза, че муджахидините не са искали да убият заложниците е по-скоро желание да прикрие обръкването на техните планове и военния им провал.

Шейх Юсеф ал Йири остава един от най-значимите салафито-джихадистки мислители. Неговият енциклопедизъм е причина за относително трудния анализ на книжното му творчество. В същото време той представлява цяла епоха в съвременната джихадистка мисъл, без която е много трудно да бъде постигнат нейн цялостен профил. Много често такива като него са много по-важни за цялостното разбиране на постмодерния салафизъм, отколкото самите символи на движението, каквито са Усама бин Ладен и Айман Заухири. Причината за това е, че в такова разнообразно идейно течение индивидуалностите играят много голяма роля и практически не може да се каже дали в него надделяват общите принципи, или частното начало. Освен това важен извод за съвременния джихадизъм е, че учениците и последователите задължително надминават учителите си. Те създават идейни формули, всяка една от които представлява прецедент. Ал Йири е един от тези признати джихадистки авторитети, чиято мисловна оригиналност е сполучлива комбинация между религиозен фанатизъм и подсъзнателен прагматизъм.

⁷¹ Ал Йири, Ю., *Амалият "масрах моско"*... сс. 2-3.